

טיוטת חוק העונשין (תיקון מס' ...)(קביעת עונשי מינימום לעבירות יידוי אבנים),

התשע"ו-2015

טיוטת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' ...) (דרכי טיפול לאחר

הרשעה), התשע"ו-2015

הצעה להחלטה

מחליטים :

- א. לאשר עקרונית את נוסח טיוטת חוק העונשין (תיקון מס' ...) (קביעת עונשי מינימום לעבירות יידוי אבנים), התשע"ו-2015, המצורפת.
- ב. לאשר עקרונית את נוסח טיוטת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול)(תיקון מס' ...) (דרכי טיפול לאחר הרשעה), התשע"ו-2015, המצורפת.
- ג. בהתאם לסעיף 41(א) לתקנון לעבודת הממשלה להסמך את ועדת השרים לענייני חקיקה לאשר על דעת הממשלה את נוסח הצעות החוק.
- ד. בהתאם לסעיף 81(ג) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת להקדים את הדיון בהצעות החוק בקריאה ראשונה.
- ה. בהתאם לסעיף 88(ב) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת לעשות שימוש בסמכותה להתיר את הקריאות השניות על הצעות החוק ביום הנחתן על שולחן הכנסת.

דברי הסבר

רקע כללי

על רקע התפשטותה של תופעת יידי האבנים שהפכה חזון נפרץ בתקופה האחרונה, והסיכונים הרבים הכרוכים בה לגוף ולרכוש, מתבקשים תיקונים שמטרתם להחמיר את הענישה נגד מידי האבנים לעבר כלי רכב בנסיעה ולעבר הולכי רגל, על דרך של תיקון של חוק העונשין, התשל"ז-1977 וקביעת חוראת שעה בה יקבעו עונשי מינימום לעבירות הרלוונטיות. כן מוצע כי יישללו גמלאות מהוריו של ילד שהורשע בעבירת בטחון או בעבירה לפי סעיף 332 לחוק העונשין בתקופה שבה הילד נמצא במאסר עקב הרשעה כאמור בהצעת החוק.

כן מוצע לתקן את חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971. פסקאות (7) ו-(8) לסעיף 26 לחוק הנוער קובעות כי בעניינו של קטין שנקבע כי ביצע את העבירה אך לא הורשע, בית המשפט מוסמך להורות על דרכי טיפול שונות, בהן גם חיוב הקטין או הורהו בתשלום קנס או הוצאות משפט וכן חיוב הקטין או הורהו בתשלום פיצוי לאדם שניזוק באותה עבירה. מוצע לתקן את חוק הנוער, כך שבית המשפט לנוער, יוסמך לצוות, גם לאחר שהרשיע את הקטין וגזר את דינו, ובנוסף לעונש שנגזר עליו, על אחת או יותר מדרכי הטיפול במנויות בפסקאות (7) ו-(8) לסעיף 26 לחוק הנוער. יובהר כי על פי סעיף 29(א) לחוק הנוער, צו שיש בו כדי לחייב הורה, לא יינתן אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיו. במסגרת זו רשאי ההורה להראות כי הקטין ביצע את העבירה לא בשל הזנחה או חוסר אכפתיות מצד ההורה וכי הוא מצדו נקט בכל הצעדים והאמצעים האפשריים על מנת להבטיח את התנהגותו החיובית של בנו ולמנוע ממנו להסתבך בביצוע עבירות, אך זאת ללא הצלחה, מסיבות שאינן תלויות בו.

דברי ההסבר של טיוטות החוק המצורפים מסבירים ביתר פירוט את תיקוני החוק המוצעים.

הסמכת ועדת שרים לענייני חקיקה לקבל את ההחלטה על דעת הממשלה וקיצור זמני התנחה

על מנת לאפשר את השלמת הליכי החקיקה בזמן קצר ככל האפשר, מבוקש כעת אישור הממשלה לטיוטות החוק האמורים, וכן מוצע כי החלטות ועדת השרים תהיינה "על-דעת הממשלה" וזאת בהתאם להוראת סעיף 41(א) לתקנון עבודת הממשלה.

בנוסף, בהתאם לסעיף 81(ג) לתקנון הכנסת, מוצע לבקש מוועדת הכנסת לעשות שימוש בסמכותה לקצר את תקופות ההנחה על שולחן הכנסת ולהקדים את הדיון בהצעות החוק בקריאה ראשונה ובהתאם לסעיף 88(ב) לתקנון הכנסת, ולבקש מוועדת הכנסת לעשות שימוש בסמכותה להתיר את הקריאות השניות על הצעות החוק ביום הנחתן על שולחן הכנסת.

יתכנו שינויים בטיטות החוקים היות והמועד להגשת הערות והתייחסויות לתזכירים יחלוף רק ביום 8 באוקטובר 2015. בפני הממשלה בישיבתה יונחו הצעות החוק בנוסחן המעודכן

לאחר הטמעת הערות ככל שיתקבלו.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי

תקציב

לא רלוונטי

השפעת המצבה על כוח האדם

לא רלוונטי

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

הובא לידיעת השרים הרלוונטיים.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יחס ההצעה

מצ"ב חוות דעת משפטית מטעם היועץ המשפטי של משרד המשפטים.

סיווגים

סיווג ראשי : תק"מ

סיווג משני : ממשלה

תחום פעולה עיקרי : אחר

מוגש על ידי שרת המשפטים

כ"ה בתשרי התשע"ו
08 באוקטובר 2015

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולועדות תש"ס

נושא הצעת החלטה:

אישור עקרוני של טיוטת חוק העונשין (תיקון מס' ...) (קביעת עונשי מינימום לעבירות יידי אבנים), התשע"ו-2015 ושל טיוטת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' ...) (דרכי טיפול לאחר הרשעה), התשע"ו-2015

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטית המשפטית:

- א. לאשר עקרונית את נוסח הצעת חוק העונשין (תיקון מס' ...) (קביעת עונשי מינימום לעבירות יידי אבנים), התשע"ו-2015, חמצורפת.
- ב. לאשר עקרונית את נוסח הצעת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' ...) (דרכי טיפול לאחר הרשעה), התשע"ו-2015, חמצורפת.
- ג. בהתאם לסעיף 41א) לתקנון עבודת הממשלה להסמיך את ועדת חשרים לענייני חקיקה לאשר על דעת הממשלה את נוסח הצעות החוק.
- ד. בהתאם לסעיף 81ג) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת להקדים את הדיון בהצעות החוק בקריאה ראשונה.
- ה. בהתאם לסעיף 88ב) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת לעשות שימוש בסמכותה להחליט את הקריאות השניות על הצעות החוק ביום הנחות על שולחן הכנסת.

על רקע חומשטותה של תופעת יידי האבנים שהפכה חזון נפרץ בתקופה האחרונה, והסיכונים חרבים והכרוכים בה לגוף ולרכוש, מתבקשים תיקונים שמטרתם לתחמיר את הענישה נגד מידי האבנים לעבר כלי רכב בנסיעה ולעבר הולכי רגל, על דרך של תיקון של חוק העונשין, התשל"ז-1977 וקביעת הוראת שעה בה יקבעו עונשי מינימום לעבירות הרלוונטיות. כן מוצע כי יישללו גמלאות מהוריו של ילד שהורשע בעבירת בטחון או בעבירה לפי סעיף 332א לחוק העונשין בתקופה שבה הילד נמצא במאסר עקב הרשעה כאמור בהצעת החוק, בדרך של תיקון עקיף לסעיף 325 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) התשנ"ה-1995.

כן מוצע לתקן את חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971. פסקאות (7) ו-(8) לסעיף 26 לחוק הנוער, קובעות כי בעניינו של קטין שנקבע כי ביצע את העבירה אך לא חורשע, בית המשפט מוסמך לחזור על דרכי טיפול שוטות, בהן גם חיוב הקטין או הוריו בתשלום קנס או הוצאות משפט וכן חיוב הקטין או הוריו בתשלום פיצוי לאדם שניזוק באותה עבירה. מוצע לתקן את חוק הנוער, כך שבית המשפט לנוער, יוסמך לצוות, גם לאחר שהרשיע את הקטין וגזר את דינו, ובנוסף לענש שגזר עליו, על אחת או יותר מדרכי הטיפול במנויות בפסקאות (7) ו-(8) לסעיף 26 לחוק הנוער. יובהר כי על פי סעיף 29א), לחוק הנוער, צו שיש בו כדי לחייב חזרה, לא יינתן אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיו. במסגרת זו רשאי ההורה להראות כי הקטין ביצע את העבירה לא בשל הזנחה או חוסר אכפתיות מצד ההורה וכי הוא מצדו נקט בכל הצעדים «כותרת_תחתונה»

«נוסח מתוקן»

והאמצעים האפשריים על מנת להבטיח את התנהגותו החיובית של בנו ולמנוע ממנו לחסות בדבריו בבית הדין, אך זאת ללא הצלחה, מסיבות שאינן תלויות בו.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

קביעת עונשי מינימום היא חריג ויצא דופן בחקיקת העונשין. יחד עם זאת, חומרת תופעת יידוי האבנים, ייחודיותה וממדיה שהלכו והתרחבו בעת האחרונה, מצדיקה, באופן חריג, קביעתם של עונשי מינימום במקרה זה, במסגרת של הוראת שעה לפרק זמן מוגבל, כמפורט בטיטוט חוק העונשין (תיקון מס'...) (קביעת עונשי מינימום לעבירות יידוי אבנים), התשע"ו-2015.

באשר לשלילת גמלה מהוריו של ילד שהורשע ביעבירת בטחון או בעבירה לפי סעיף 332 לחוק העונשין בתקופה שבה הילד נמצא במאסר עקב הרשעה, הרי שההפחתה בגמלה נעשית בתקופת המאסר של הילד, שבמהלכה הוא מקבל את צרכי הקיום הבסיסיים (שאותם נועדה הגמלה לספק) במסגרת שהותו בבית הכלא, כמפורט בטיטוט חוק העונשין (תיקון מס'...) (קביעת עונשי מינימום לעבירות יידוי אבנים), התשע"ו-2015.

עמדת היועצים המשפטיים של משרד אחרים שהצעת החלטת נוגעת להם:

חוות הדעת הועברה ליועצת המשפטית של משרד הרווחה וליועץ המשפטי של המוסד לביטוח לאומי.

היועצת המשפטית של משרד הרווחה מסרה כי שר הרווחה והשירותים החברתיים נתן אישור להגשת הצעת המחליטים וכן:

א. אין מניעה משפטית להצעת המחליטים.

ב. בכל הנוגע לתזכיר חוק הנוער (שפיטה ענישה ודרכי טיפול) (תיקון) (דרכי טיפול לאחר הרשעה), הנוגע למשרד, אין מניעה משפטית להגשת ההצעה.

היועץ המשפטי של המוסד לביטוח לאומי לא העביר את התייחסותו עד למועד הגשת חוות הדעת לממשלה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה: אין מניעה משפטית להגשת ההצעה להחלטת ממשלה.

מאה וקובר, עו"ד

היועצת המשפטית למשרד המשפטים

כ"ט תשרי תשע"ו

8 באוקטובר 2015

**תזכיר חוק העונשין (תיקון מס'...) (קביעת עונשי מינימום לעבירות יידוי
אבנים), התשע"ו-2015**

א. שם החוק המוצע

חוק העונשין (תיקון מס'...) (קביעת עונשי מינימום לעבירות יידוי אבנים), התשע"ו-
2015.

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

על רקע התפשטותה של תופעת יידוי האבנים שהפכה חזון נפרץ ממש בתקופה
האחרונה, והסיכונים הרבים הכרוכים בה לגוף ולרכוש – הממשלה מבקשת לערוך
תיקונים שמטרת עיקרם היא להחמיר את הענישה נגד מידיי האבנים לעבר כלי רכב
בנסיעה ולעבר הולכי רגל, על דרך של קביעת הוראת שעה בה יקבעו עונשי מינימום
לעבירות הרלוונטיות. כן מוצע כי יישללו גמלאות מהוריו של ילד שהורשע בעבירת
בטחון או בעבירה לפי סעיף 332 לחוק העונשין בתקופה שבה הילד נמצא במאסר
עקב הרשעה כאמור, כמפורט להלן.

ג. עיקרי החוק המוצע

מוצע לקבוע במסגרת הוראת שעה לתקופה של שלוש שנים עונש מינימום בגין
העבירות לפי סעיפים 329(א)(2) ו- 332 לחוק העונשין. עונש המינימום יעמוד על
חמישית מהעונש המרבי שנקבע לאותן עבירות. עוד מוצע לתקן את סעיף 329(א)(2)
על מנת לעגן את הפסיקה הקיימת, לפיה העבירה חלה גם לגבי ניסיון לפגוע באדם
באמצעות אבן. כן מוצע תיקון עקיף לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה-
1995, שעיקרו שלילת גמלאות מהוריו של ילד שהורשע בעבירת בטחון או בעבירה
לפי סעיף 332 לחוק העונשין בתקופה שבה הילד נמצא במאסר עקב הרשעה כאמור.

1. קביעת עונש מינימום לעבירה לפי סעיף 332 לחוק העונשין:

העבירה שחלה על יידוי אבנים לעבר כלי תחבורה בנסיעה קבועה בסעיף 332
לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק). סעיף זה נחקק
לאחרונה במסגרת תיקון 119 לחוק העונשין (ס"ח 2496, י"ג באב התשע"ה,
29.7.15), ונועד לשפר את החתמוּדוּת עם תופעה זו. במסגרת תיקון זה, בוטל
סעיף 332(3) לחוק, ששימש בעבר לצורך העמדתם לדין של מידיי אבנים לעבר כלי
רכב, ותחתו נקבעה העבירה החדשה הכוללת שני מדרגים:

(א) מדרג הבסיס, שהעונש המרבי בצידו הוא עשר שנות מאסר, אוסר על יידוי או
ירי של אבן או חפץ אחר לעבר כלי תחבורה בנסיעה, באופן שיש בו כדי לסכן
את בטיחותו של הנוסע בכלי התחבורה או את מי שנמצא בקרבת כלי.

התחבורה, או שיש בו כדי לפגוע בכלי התחבורה בנסיבות שיש בהן כדי לעורר פחד או בהלה;

(ב) המדרג המחמיר, שהעונש המרבי בצידו הוא עשרים שנות מאסר, כולל גם יסוד של מטרה, והוא אוסר על ייזוי או ירי של אבן או חפץ אחר לעבר כלי תחבורה בנסיעה, באופן שיש בו כדי לסכן את בטיחותו של תנוסע בכלי התחבורה או את מי שנמצא בקרבת כלי התחבורה, במטרה לפגוע בתנוסע או במי שנמצא בקרבה כאמור.

על תופעת ייזוי האבנים ועל הסיבות שהביאו לתיקון החקיקה, ראו דברי ההסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 120) (ייזוי או ירי של אבן או חפץ אחר), התשע"ה-2014.

בעקבות חקיקת עבירה זו, פורסם ביום 9/09/15 עדכון להנחיית פרקליט המדינה מס' 2.19 העוסקת ב- "מדיניות האכיפה בעבירות ייזוי אבנים". העדכון מדגיש את חומרתה של התופעה, ומנחה לגבי דרכי הטיפול בה במטרה להביא להגברת האכיפה ולהחמרה בענישה.

כצעד נוסף למאבק בתופעה ייזוי האבנים, נוכח התגברותה בעת האחרונה עד גרימת שיבוש החיים התקינים של תושבי ירושלים וסביבותיה וכן תנוסעים בכבישים מרכזיים בישראל - החליטה הממשלה להציע לקבוע כהוראת שעה עונשי מינימום לאותם מקרים תמורים של ייזוי אבנים, בגובה חמישית מהעונשים המרביים שנקבעו לאותן עבירות. בית המשפט יוכל לסטות מעונש זה רק מטעמים מיוחדים שיירשמו, כפי שגם קבוע בסעיף 35א לחלק הכללי של חוק העונשין.

2. קביעת עונש מינימום לעבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק העונשין:

המקרים המובהקים של ייזוי אבן לעבר אדם בכוונה לפגוע באדם ולגרום לו חבלה חמורה, נכות או מום, נכללים בעבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק שזו לשונה:

"329. חבלה בכוונה מחמירה

(א) העושה אחת מאלה בכוונה להטיל באדם נכות או מום, או לגרום לו חבלה חמורה, או להתנגד למעצר או לעיכוב כדן, שלו או של זולתו, או למנוע מעצר או עיכוב כאמור, דינו – מאסר עשרים שנים:

[...]

(2) מנסה שלא כדן לפגוע באדם בקליע, בסכין או בנשק מסוכן או פוגעני אחר;

"[...]

נוכיר כי לגבי סעיף זה הוחל מפורשות כלל הצפיות הפסיקתיות, על-פיו "היסוד הנפשי של כוונה מתקיים בעושה, אף אם זה לא רצה להשיג תוצאה כלשהי בהתנהגותו, אך נתקיימה אצלו צפייה ברמת הסתברות גבוהה כי התוצאה אמנם תושג עקב ההתנהגות" (רע"פ 9818/01 ביטון נ' סולטן, פ"ד נט(6) 554, 570-571), ראו ע"פ 6019/09 קילאני נ' מדינת ישראל (20.1.10) וע"פ 5492/11 מורד אלרמון נ' מדינת ישראל (5.4.12).

במקרים חמורים פחות ניתן לעשות שימוש בעבירות התקיפה בסימן ג' לפרק י' לחוק, בעבירת הפציעה לפי סעיף 334 לחוק או בעבירה של גרימת חבלה חמורה לפי סעיף 333 לחוק, וכן ניסיון לעבור את העבירות האמורות.

בסעיף 329(ב) לחוק קבוע עונש מינימלי של חמישית מהעונש המרבי הקבוע בסעיף קטן (א) בנסיבות בהן העבירה מבוצעת כלפי בן משפחה. מהטעמים שהוזכרו לעיל לגבי סעיף 332 לחוק, בשל חומרת תופעת ידוי האבנים והיקפה, מוצע לקבוע כהוראת שעה לתקופה של שלוש שנים כי עונש המינימום הקבוע בסעיף קטן (ב) יחול גם על עבירה לפי סעיף קטן (א)(2) חנ"ל. בית המשפט יוכל לסטות מעונש זה רק מטעמים מיוחדים שיירשמו.

3. תוספת המילה "אבן" לעבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק

מוצע להוסיף לרשימת הכלים הפוגעניים המנויים בסעיף 329(א)(2) גם אבן. תוספת זו אינה משנה מהותית את גדרה של העבירה, כי אם רק מעגנת את הפסיקה הקיימת. לפי הפרשנות המקובלת של הסעיף אבן היא "נשק מסוכן או פוגעני אחר". כך למשל קבע בית המשפט העליון בע"פ 10423/07 מדינת ישראל נ' שמעון סיטרין (10.4.08):

"משמצאתי כי אין מקום להתערב בקביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה החפץ שהושלך היה אבן, שוב אין מקום לטענתו של בא כוחו של המערער לפיה לא מתקיימים יסודות העבירה של גרימת חבלה בכוונה מחמירה. לעניין היסוד העובדתי של העבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק העונשין, כבר נקבע כי אבן יכולה בנסיבות מסוימות להיות בעלת פוטנציאל לגרום חבלה, ויכולה להיחשב כ"נשק מסוכן או פוגעני" כנדרש לפי הסעיף (ראו: ע"פ 5225/03 חבאס נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 25 (2003); ע"פ 2285/05 מדינת ישראל נ' חמד (פורסם בבנו), 5.12.2005)".

יודגש, כי קביעת עונשי מינימום היא חריג יוצא דופן בחקיקת העונשין. עונשי מינימום קבועים במספר קטן של עבירות, ביניהן חלק מעבירות המין בסימן ה' פרק י' לחוק. המודל בדבר הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה שאומץ בשנת 2012, ושהוראותיו קבועות בסימן א'1 לפרק ה' לחוק, אינו מבוסס על עונשי

מינימום, ואכן ההוראות היחידות הקיימות בחוק הקובעות עונשים אלה נחקקו לפני שנחקק מודל הבניית הענישה בחוק העונשין.

יחד עם זאת, חריגות התופעה, ייחודיותה וממדיה שחלכו וחתרתבו בעת האחרונה, מצדיקה, באופן חריג, קביעתם של עונשי מינימום במקרה זה. הכל, כפי שיפורט להלן:

על אודות הסכנות הכרוכות בתופעת יידוי האבנים נשפכה כבר דיו רבה. כך למשל, בבש"פ 274/01 סעיף 33 נ' מדינת ישראל נקבע כי "זריקת חפצים לעבר נתיבי תחבורה יש בה סיכון גדול לחיי המשתמשים בהם, ולשלומם הגופני. יהא הרקע למעשים אלה אשר יהא, יש בהם משום סיכון גדול לשלום הציבור".

בבש"פ 7103/00 פלוני נ' מדינת ישראל נאמר כי "אבן הפוגעת בראשו של אדם עלולה להורגו נפש או להופכו נכה לכל חייו, וחלילה לנו כי נתעלם מסיכון זה (...). נזכור כי דוד - אשר לימים היה דוד המלך - לא היה אלא נער רועה צאן, אך עלה בידו להכות בחלוק-נחל ולהשתיק לעד את גולית הנורא".

כאמור, בעת האחרונה התגברה תופעת זריקת האבנים עד גרימת שיבוש החיים התקינים של תושבי ירושלים וסביבותיה וכן הנוסעים בכבישים מרכזיים בישראל.

חומרה יתרה נודעת לאירועים על רק מאפייניה של העיר ירושלים, בדגש על החיכוך הגבוה והיום יומי בין שכונות ואוכלוסיות יהודיות וערביות; הטופוגרפיה של העיר, המאפשרת בנקל ירי והשלכת אמצעים פוגעניים שונים מנקודות שולטות לעבר רכבים נוסעים, אזרחים וכוחות הביטחון; קיומם של עורקי תחבורה וכלי תחבורה המשמשים את כלל האוכלוסייה, העוברים בסמוך למוקדי האירועים, בראשם הרכבת הקלה, המחווה יעד קבוע ליידוי אבנים; וכן קיומם של מקומות קדושים המתווים נקודת חיכוך מתמדת.

בתקופה האחרונה אנו עדים לעשרות אירועי הפרות סדר מידי יום, הכוללים השלכת מטעני חבלה, בקבוקי תבערה, ירי זיקוקים בכינון ישיר והשלכת אבנים וחפצים פוגעניים שונים. באירועים הרבים מהעת האחרונה נפצעו עשרות שוטרים ואף הביאו למותו של אזרח תמים ולפציעות אזרחים ונזק לרכוש.

מוקדי הפרות הסדר ואירועי האלימות התרבו אף הם לאחרונה, הן בתחומי עוטף ירושלים והן בכל תחומי העיר.

נוכח כל אלה, קיימת הצדקה לקביעת עונשי מינימום ביחס לתופעה זו, כפי שמוצע לקבוע בתזכיר זה, אף שהדבר מהווה, כאמור, חריג יוצא דופן בחקיקת העונשין.

4. שלילת גמלאות מחוריו של ילד שהורשע ב'עבירות בטחון' או בעבירה לפי סעיף 332 לחוק העונשין בתקופה שבה הילד נמצא במאסר עקב הרשעה כאמור

סעיף 325 לחוק הביטוח הלאומי קובע:

"הנמצא במאסר על פי פסק דין של בית משפט שדן אותו למאסר של שלושה חודשים או יותר, לא תשולם לו כל גמלה בעד הזמן שהוא במאסר."

על רקע תופעת יידוי האבנים בידי ילדים קטינים ומשום שצרכי הקיום של ילד הנמצא במאסר מסופקים בבית הסוהר, מוצע להרחיב את סעיף 325 כמפורט להלן:

(א) גמלאות לא ישולמו גם אם תקופת המאסר אינה עולה על שלושה חודשים.

(ב) הגמלאות הבאות לא ישולמו להוריו של ילד שהורשע בעבירת בטחון, כהגדרתה בסעיף 326(ג) לחוק הביטוח הלאומי, או בעבירה לפי סעיף 332א לחוק העונשין שעניינה יידוי אבנים לעבר כלי תחבורה בנסיעה מתוך מניע לאומני או בזיקה לפעילות טרור, בתקופת שבת הילד שוהה במאסר עקב הרשעה בעבירה כאמור:

1. קצבת ילדים.

2. מענק לימודים.

3. תוספת עבור הילד לגמלת הבטחת הכנסה או לתשלום לפי חוק המזונות (הבטחת תשלום), המשולמים להורים לפי חוק הבטחת הכנסה, חוק המזונות (הבטחת תשלום) או סעיף 68(ג) לחוק הביטוח הלאומי;

4. תוספת עבור הילד לקצבת נכות, קצבת שאירים, קצבת תלויים וקצבת זקנה, המשולמות להוריו.

מוצע כי בתקופת המאסר הילד לא יבוא במניין הילדים לעניין הגמלאות שתשללנה.

עוד מוצע כי הוראות סעיף 325, כנוסחו בהצעת החוק, יחולו על עבירה שנעברה ביום פרסום החוק ואילך.

ז. השפעתה של הצעת החוק על זכויותיהם של ילדים

התיקון המוצע לסעיף 325 יפגע בהכנסתה של משפחתו של ילד שהורשע בעבירת בטחון או בעבירה לפי סעיף 332א לחוק העונשין בגובה הקצבאות או התוספות לקצבאות שישללו כמפורט בסעיף 4 לעיל ומובן כי הפחתה בהכנסה המשפחתית יכולה להשפיע גם על סיפוק צרכי הילדים במשפחה, עם זאת, יצוין כי ההפחתה תהיה בתקופת המאסר שבה הילד מקבל את צרכי הקיום הבסיסיים בבית הסוהר

ואינו גר בביתו.

ה. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה

אין השפעה

ו. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים:

יתוקנו סעיפים 329 ו- 332א לחוק וסעיף 325 לחוק הביטוח הלאומי.

ז. השפעת החוק על תקנים במשרדי הממשלה ועל ההיבט המנהלי

אין השפעה.

ח. להלן נוסח החוק המוצע

תזכיר חוק מטעם הממשלה:

**הצעת חוק העונשין (תיקון מס'...) (קביעת עונשי מינימום לעבירות יידוי אבנים),
התשע"ו-2015**

- תיקון סעיף 329 1. בסעיף 329(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק העיקרי), אחרי "בקליע, בסכין", יבוא "באבן".
- הוראת שעה 2. בתקופה שמיום תחילתו של תיקון זה, עד תום שלוש שנים מהמועד האמור, יקראו את החוק העיקרי, כאילו -

(א) בסעיף 329(ב) אחרי המילים "כלפי בן משפחתו" יבוא "או עבירה לפי סעיף קטן (א)(2)".

(ב) בסעיף 332א לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא -

(ג) הורשע אדם בעבירה לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), לא יפחת עונשו מחמישית העונש המרבי שנקבע לאותה עבירה, אלא אם כן החליט בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להקל בעונשו; עונש מאסר לפי סעיף זה לא יהיה, בהיעדר טעמים מיוחדים, כולו על-תנאי."	"עונש מזערי
--	----------------

3. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס')

בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן – חוק הביטוח הלאומי):

(א) בסעיף 325 -

(1) האמור בו יסומן (א) ובו המילים "של שלושה חודשים או יותר" - יימחקו;

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא -

"(ב) (1) הורשע ילד כהגדרתו בסעיף 238 ב"עבירת בטחון" כמשמעותה בסעיף 326(ג) או בעבירה לפי סעיף 332א לחוק העונשין שבוצעה מתוך מניע לאומני או בזיקה לפעילות טרור, ובשל כך נגזר עליו מאסר, לא ישולמו לחוריו במשך הזמן שהוא במאסר:

(א) גמלח המשולמת בעדו לפי פרק ד';

(ב) תוספת לגמלח המשולמת בעדו לפי סעיפים

132(5), 200(ג)2, 244(ב)2 ו-252(ב), וכן לפי חוק הבטחת

הכנסה וחוק מזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972;

(ג) (2) במשך תקופת המאסר כאמור בפסקה (1), הילד לא

יבוא במניין הילדים לעניין הסעיפים המנויים בפסקת משנה

(1)(ב), לעניין סעיפים 68 ו-74(ב)2, ולעניין חוק הבטחת הכנסה

וחוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972."

(ב) בסעיף 326(ג), אחרי המילים "בזיקה לפעילות טרור" יבוא – "בסימן

זה – עבירת בטחון".

4. חוק הביטוח הלאומי - תחולה

הוראות סעיף 325 לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בסעיף 3 לחוק, יחולו לגבי עבירה שנעברה ביום התחילה ואילך.

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

תזכיר חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון) (דרכי טיפול לאחר הרשעה), התשע"ו-2015

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

פרק ה' לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971¹ (להלן – "חוק הנוער"), קובע את דרכי הענישה ואת דרכי הטיפול עליהן ניתן להורות, לאחר שבית המשפט קבע כי הקטין שהובא בפניו ביצע עבירה. פרק זה קובע כי ניתן, במקרים המתאימים, לקבוע כי הקטין ביצע את העבירה מבלי להרשיעו ולצוות על דרכי טיפול שונות, שמטרתן שיקומו של הקטין והחזרתו למוטב, ללא שידבק בו הכתם הפלילי הכרוך בהרשעה ובענישה. פסקאות (7) ו-(8) בסעיף 26 לחוק הנוער קובעות כי חלק מדרכי הטיפול עליהן ניתן להורות, הן "חיוב הקטין או הורחו בתשלום קנס או הוצאות המשפט" וכן "חיוב הקטין או הורחו בתשלום פיצוי לאדם שניזוק באותה עבירה". לדברי כבוד השופט (בדימוס) אלי שרון "מדובר בסמכות יוצאת דופן, יחידה במינה במשפט הפלילי ומצויה במיוחד רק בחוק הנוער כאתת מדרכי הטיפול שעליהן רשאי בית-המשפט לנוער לצוות ללא הרשעת קטין" (אלי שרון, "נוער בפלילים – שפיטה, דרכי טיפול וענישה", 1998, עמוד 326). מעורבותו של ההורה בחליף הפלילי המתנהל נגד ילדו נדרשת בשלבי השונים של החליף, החל מתקירת הקטין בידיעת הורחו (סעיף 19), הזמנת ההורה לדיון על מעצרו של הקטין (סעיף 10ח) ועד למעמדו של ההורה בדיון המשפטי עצמו (סעיף 19). זאת, מכוח אחריותו ולאור חובתו של ההורה כלפי הקטין, בהיותו האפוטרופוס הטבעי של הקטין.

ככלל, דרכי הטיפול המנויות בסעיף 26 לחוק הנוער יינקטו מכוח סעיף 24(2), במקרים בהם קבע בית המשפט שהקטין ביצע את העבירה ובחר שלא להרשיע את הקטין ולגזור את דינו. אמנם, במסגרת גזר הדין גם לאחר הרשעה, רשאי בית המשפט לבחון כלים שיקומיים אך לכאורה לאור לשונו של סעיף 24, הכלים השיקומיים המנויים בסעיף 26, וביניהם האפשרות לחטיל קנס או פיצוי על הורה הקטין, אינם פתוחים בפניו. ואולם הצורך לחייב את ההורה ליטול חלק בהליך הפלילי המתנהל נגד ילדו, גם אם באמצעות חיובו בקנס או פיצוי, נדרש לא פחות ולעיתים אף יותר, גם במקרים בהם החליט בית המשפט להרשיע את הקטין ולגזור את דינו. כך למשל במקרים בהם ההורה אינו מגלה כל מעורבות בחיי ילדו או במעשיו, או במקרים בהם ההורה מעודד את ילדו לביצוע העבירות. הדבר יכול לבוא לידי ביטוי למשל בהעלמת עין של ההורים שידעו כי בנם נוהג בטרקטור ללא רישיון ומסכן בכך חיי אדם, או בתופעה של יידוי אבנים על ידי קטינים, על רקע אידיאולוגי (וראו אלי שרון המוזכר לעיל, עמ' 325 - 326). האפשרות לחטיל על הורה קנס או פיצוי גם במקרה של הרשעת, עשויה, לפחות בחלק מהמקרים, להעביר לקטין ולבני משפחתו את המסר על-פיו לקטין ולבני משפחתו אחריות כלפי החברה עקב העבירה שנגרמה. בדומה, חטלת קנס או פיצוי על הורה של קטין כאמור, במהלך הליך משפטי לו היה ההורה שותף, עשויה להתזיר אחריות להורה, ואף לחזק את סמכותו מול הקטין.

לאור האמור מוצע לקבוע כי על אף האמור בסעיפים 24 ו-26, רשאי בית המשפט לנוער, לאחר שהרשיע את הקטין וגזר את דינו, ובנוסף לעונש שנגזר עליו, לצוות על אחת או יותר מדרכי הטיפול המנויות בפסקאות (7)

¹ חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971, ס"ח 629, עמ' 134.

ו-8) לסעיף 26. ויובהר כי אין בכך כדי לגרוע מסמכותו של בית המשפט להטיל על הקטין קנס כחלק מגזר דינו, מכוח חוק העונשין, התשל"ז-1977² או מקור חוקי אחר.

עוד יובהר כי על פי סעיף 29א) לחוק הנוער, צו שיש בו כדי לחייב את ההורה, לא יינתן אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיו. במסגרת זו רשאי ההורה להראות כי הקטין ביצע את העבירה לא בשל הזנחה או חוסר אכפתיות מצד ההורה וכי הוא מצדו נקט בכל הצעדים והאמצעים האפשריים על מנת להבטיח את התנהגותו החיובית של בנו ולמנוע ממנו להסתבך בביצוע עבירות, אך זאת ללא הצלחה, מסיבות שאינן תלויות בו (וראו אלי שרון המוזכר לעיל בעמוד 336).

ג. עיקרי החוק המוצע

מוצע לקבוע כי על אף האמור בסעיפים 24 ו-26 לחוק הנוער, רשאי בית משפט לנוער לאחר שהרשיע את הקטין וגזר את דינו, לצוות על אחת או יותר מדרכי הטיפול המנויות בפסקאות (7) ו-8) לסעיף 26 וזאת נוסף על העונש שהטיל עליו.

ד. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים

יתווסף סעיף 24א לחוק.

ה. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה, על תקנים במשרדי הממשלה ועל ההיבט המינהלי

לא צפויה השפעה של החוק המוצע על תקציב המדינה.

ו. נוסח החוק המוצע:

להלן נוסח החוק המוצע:

² חוק העונשין, התשל"ז-1977, סי' 864, עמ' 226.

תזכיר חוק מטעם משרד המשפטים ומשרד הרווחה:

תזכיר חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון) (דרכי טיפול לאחר הרשעה)

חוספת סעיף 24 א 1. בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול)³ (להלן החוק העיקרי), אחרי סעיף 24, יבוא:

"דרכי טיפול 24א. על אף האמור בסעיפים 24 ו-26, רשאי בית משפט לפי פסקאות (7) ו-(8) לאחר העונש שהטיל, לצוות על אחת או יותר מדרכי הטיפול המנויות בפסקאות (7) ו-(8) לסעיף 26, אם מצא כי קיימות נסיבות המצדיקות לעשות כן."

³ חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971, סי' 629, עמ' 134.